

26 februari 2023

De veertigdagentijd begint met Aswoensdag

Welkom

Met vier dagen vertraging staan we stil bij Aswoensdag, zeg maar 'Aszondag', het begin van de veertigdagentijd. Ik gebruik hier heel bewust niet het woord 'vasten' want in de letterlijke zin van het woord kun je daar amper nog over spreken. Volgens het kerkelijk wetboek van 1983 zijn enkel nog Aswoensdag en Goede Vrijdag verplichte vastendagen. D.w.z. dat alle katholieken tussen de 18 en de 60 jaar op die dagen slechts één volledige maaltijd mogen nemen. Wie van ons heeft in die zin gevast? In het gastenkwartier van de abdij van Averbode was er evenmin iets van te merken. Kortom, anno 2023 kun je vraagtekens plaatsen bij ons 'vasten'. Dat doen ook de profeten bij het vasten van hun tijdgenoten. Bekend is de mening van Jesaja 58, 5-7.

Is dat een dag van onthouding:
dat iemand het hoofd buigt als een riet
en zich met een rouwkleed neerlegt in het stof?
Noemen jullie dat soms vasten,
is dat een dag die de HEER behaagt?

6 Is dit niet het vasten dat ik verkies:
misdadige ketenen losmaken,
de banden van het juk ontbinden,
de verdrukten bevrijden,
en ieder juk breken?

7 Is het niet: je brood delen met de hongerige,
onderdak bieden aan armen zonder huis,
iemand kleden die naakt rondloopt,
je bekommeren om je medemensen?

Evenmin gaat het om het offeren van dieren – laat staan mensen – maar wél om "*boeien slaken en vrede maken*". We zingen samen het 'lied tegen het offeren'.

Lied nr. 18 Lied tegen offeren

"*Doe ons dan tot elkander gaan*" zongen we. We hebben dat gedaan, we zijn hier samen in de naam (+) van onze Vader/Moeder, Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen. Laat ons bidden...

Gebed

Trouwe God,
doe ons mensen zien, maak ons aanwezig.
Dat we volharden in aandacht en mededogen,
dat we niet afgestompt raken door pijn en zorgen,
dat ons niet begeeft de kracht tot liefde.
Wek in ons geweten woede en schaamte
om zoveel geweld en zoveel onrecht.
Dat wij elkander dragen en wakker houden waar het om gaat,
en woorden geven aan Uw droom:
dat deze wereld goed moet zijn,
dat recht en vrede bestemming is van iedere mens. Amen.

Inleiding

De benaming 'Aswoensdag' gaat terug op de praktijk van de openbare boete. Christenen die zeer zware zonden hadden gedaan, meldden zich bij hun bisschop en kregen bij het begin van de veertigdagentijd een boetekleed aan en werden met as bestrooid. Daarna volgde een ritueel waarbij de boetelingen uit de vierende geloofsgemeenschap werden gewezen.

Het dragen van een boetekleed en het zich met as bestrooien bestonden reeds in het Eerste Testament. *"Jozua en de oudsten van het volk scheurden hun kleren en wierpen zich voor de ark van JHWH met hun aangezicht op de grond. Zij strooiden stof op hun hoofd en bleven tot de avond op de grond liggen"* (Joz. 7, 6). En wanneer de profeet Ezechiël verwacht dat ook buurland Tyrus veroverd zal worden door Nebukadnessar, voorspelt hij in zijn klaaglied dat *"ze in bittere smart stof zullen strooien op hun hoofd en dat ze zich zullen bedekken met as"* (Ez. 27, 30). Hetzelfde doen de drie vrienden van Job wanneer ze hun medeleven komen betuigen en hem trachten te troosten (Job 2,12).

Ook in de psalmen horen we het joodse volk zijn zonden bekennen en JHWH om vergeving vragen. Meer zelfs, wanneer de joden berouw krijgen en hun kwaad niet langer verzwijgen, valt er 'n druk van hun hart en voelen ze zich bevrijd. We luisteren naar psalm 32 'Gij mijn schutse, ontheft mij van druk'.

Luisterlied Psalm 32 (nr.15, CD 'Wie bemint zingt. Gezangen en orgelspel uit de Sint-Sixtusabdij Westvleteren, 2021)

Tussen haakjes, zelfs in het heidendom waren het dragen van een boetekleed en het zich met as bestrooien bekend als uitdrukking van vergankelijkheid, droefheid, boete, bekering en vernieuwing. Anno 2023 roept het begrip 'boetedoening' allerhande beelden op van overmatig schuldbesef of ongezonde zelfkastijding en daar heeft het niets mee te maken. Die indruk zou je nochtans

kunnen krijgen wanneer in Veurne de laatste zondag van juli de 'Boetprocessie' door de straten trekt. (Boetelingen, blootsvoets en gekleed in een ruwe pij, trekken eeuwenoude beeldengroepen die het lijdensverhaal van Jezus uitbeelden. Andere boetelingen dragen een kruis als teken van geloof en boete.)

Bij boete gaat het essentieel om verzoening met zichzelf en met God. Dat blijkt ook uit de enige verplichte jaarlijkse en nationale vasten van het jodendom, Yom Kipoer, dat niet alleen de 'Dag van Boetedoening' genoemd wordt maar ook de 'Dag van Verzoening'. Op Yom Kipoer vast men echter niet om zich met andere personen te verzoenen. Dat moet vooraf gebeurd zijn door toenadering te zoeken tot die persoon en, indien mogelijk, door het onrecht te herstellen dat men heeft aangedaan.

Inleiding

En hoe staat Jezus tegenover vasten? In zijn tijd een evidente praktijk die wijdverspreid op goedkeuring kon rekenen. Toch horen we Jezus in het 6de hoofdstuk van Mattheus waarschuwen om het vasten - maar ook het geven van aalmoezen en het bidden - niet te doen om op te vallen en zichzelf in een goed daglicht te stellen bij anderen.

6 ¹ ▾ Let op dat jullie de gerechtigheid niet beoefenen voor de ogen van de mensen, alleen om door hen gezien te worden. Dan belooft jullie Vader in de hemel je niet. ² Dus wanneer je aalmoezen geeft, bazuin dat dan niet rond, zoals de huichelaars doen in de synagoge en op straat om door de mensen geprezen te worden. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ³ Maar als je aalmoezen geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. ⁴ Zo blijft je aalmoes in het verborgene, en jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

⁵ En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ⁶ Maar als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

¹⁶ ▾ Wanneer jullie vasten, zet dan niet zo'n somber gezicht als de huichelaars, want zij doen dat om iedereen te laten zien dat ze aan het vasten zijn. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ¹⁷ Maar als jullie vasten, was dan je gezicht en wrijf je hoofd in met olie, ¹⁸ zodat niemand ziet dat je aan het vasten bent, alleen je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

¹⁹ ▾ Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen. ²⁰ ▾ Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen. ²¹ Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.

Zowel Marcus, Lucas en Mattheüs hebben een verhaal over Jezus die zich terugtrekt in de woestijn om er te vasten. Zo 'n afzondering en ascetische levensstijl kan je helpen om je niet te laten leiden door bezit en eigenbelang, om niet gericht te zijn op materiële gehechtheden, om afstand te nemen van alle soorten luxe en overdaad. Vasten is dan een ideaal middel dat gelovigen helpt om zich innerlijk om te wentelen en terug in overeenstemming te brengen met Gods waarheid en liefde.

De veertigdagentijd in voorbereiding op Pasen nodigt ook jou en mij uit om tot inkeer te komen en ons bestaan waar mogelijk te herstructureren; om weer in de juiste relatie te komen staan tot God, de medemens en onszelf; om aldus als het ware als 'n vernieuwde mens met Pasen te verrijzen. (Het aspect 'gebed' kan betekenen dat je meer tijd maakt voor een bezinnende tekst of persoonlijk gebed. Het aspect vasten kan vandaag 'n uitnodiging zijn om ons wat vrijer te maken van de dwang van de consumptiemaatschappij, om minder slaaf te zijn van onze wensen en behoeften. Mensen beginnen te ontdekken dat 'n houding van onthechting wel 'ns van levensbelang kan zijn voor de toekomst van henzelf, van de mensheid, van onze planeet. Het aspect 'aalmoezen' vraagt ons oog te hebben voor de nood van andere mensen, wat die nood ook is.)

Wat bidden, vasten en gerechtigheid beoefenen vandaag kan inhouden, dichtte Herman Verbeek in het lied 'Afstand'.

Luisterlied nr. 20, CD Getijden. Monnikenzangen van Herman Verbeek

Elkaar zegenen met een (as)kruisje

"Waar allen heengaan, blijf daarvandaan; waar allen weggaan, blijf daar staan", woorden die verschillende situaties kunnen oproepen, concrete uitdagingen waarin ieder van ons kleine en grote keuzes moet maken. Spreken we ons engagement en onze goede wil uit in het 'gebed om vrede'.

En zegenen we elkaar hiertoe met de acclamatie "*Houd woord, houd moed, waar jij ook gaat*" (3x).

En geven wij elkaar een kruisje (+).

Praktische punten

Tafelgebed nr. 10

In oorsprong was de veertigdagentijd ook de periode waarin de kandidaat-christenen intens werden voorbereid op hun doopsel tijdens de paasnacht. Hiertoe behoorde ook 'n gedeeltelijke onthouding/vasten in de weken vooraf. In zekere zin zullen ook wij met Pasen onze doopbeloften hernieuwen. Tafelgebed 10 nodigt ons hiertoe uit en roept ons op om onze "*vrijheid niet te misbruiken*".

Brood delen

Vrije voorbeden met als acclamatie *'En waar zij komen ademt het '* (pag. 73)

Lied 'Onze Vader' pag. 82 bovenaan

Slotgebed

God van waarheid en liefde,
laat ons in deze veertigdagentijd meer dan ooit
oog hebben voor wat er gebeurt
en niet wegdromen in onverschilligheid.
Laat ons waakzaam zijn
zodat niemand verdwijnt
tussen de plooien van het drukke leven.
Laat ons daadwerkelijk aanwezig zijn
waar mensen ons nodig hebben.
Laat ons alert zijn
zodat wij het verschil kunnen maken
voor mensen zonder uitweg.

Daartoe zegenen we elkaar
in de naam (+) van onze Vader/Moeder,
Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen.

Slotlied 'Wie moet zwijgen, zal gaan spreken' (pag. 54)

Laat ons op deze eerste zondag van de veertigdagentijd vooruitkijken naar
Pasen, vandaag over zes weken. Die tijd kunnen we aangrijpen om te groeien als
"mensenbroeder, toekomst-mens".